

Червень, 2026 р.
№№ 11-12 (778-779)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета освітян Хмельниччини

влада – освіті

Поповнення автопарку

На Хмельниччині територіальним громадам та закладам освіти передали 15 нових шкільних автобусів. Урочиста передача ключів від сучасного транспорту відбулася за участі начальника обласної військової адміністрації Сергія Тюріна, заступника голови обласної ради Валентина Соколюка та народних депутатів України Миколи Стефанчука, Володимира Ватраса і Юрія Заславського.

Новий транспорт отримали 14 територіальних громад області. Два автобуси передали Старокостянтинівській громаді. Ще по одному транспортному засобу отримали Вовковинецька, Лісовогринівська, Новоушицька, Лещинська, Черноострівська, Красилівська, Ямпільська, Дунаєвецька, Ізяславська, Слобідко-Кульчівська, Сахновецька, Жванецька та Ленківська громади.

На придбання автобусів спрямували понад 40 мільйонів гривень державної субвенції та більш як 22 млн грн співфінансування з місцевих бюджетів. Загальна вартість закупівлі перевищила 62 мільйони гривень.

Із 15 нових автобусів дев'ять обладнані спеціальними місцями для перевезення маломобільних пасажирів та дітей з особливими освітніми потребами, що дозволить забезпечити доступність освіти для більшої кількості школярів.

Сергій Тюрін зазначив, що оновлення шкільного автопарку залишається одним із пріоритетів навіть в умовах воєнного стану. Завдяки державній підтримці та співфінансуванню громад за

останні п'ять років для закладів освіти області придбано 92 шкільні автобуси, з яких 26 є інклюзивними.

Цьогоріч Хмельницька область отримала понад 142 мільйони гривень державної субвенції на придбання шкільних автобусів. Завдяки цим коштам планують закупити ще 38 транспортних засобів, серед яких 21 буде пристосований для перевезення дітей з особливими освітніми потребами.

безпека

Укриття за всіма вимогами

У Городку планують збудувати нове протирадіаційне укриття для ліцею №2. На реалізацію проєкту передбачили понад 127 мільйонів гривень.

Замовником робіт виступає державне підприємство «Хмельницька обласна служба єдиного замовника». Очікувана вартість будівництва становить майже 127,1 мільйона гривень.

Згідно з тендерною документацією, понад 81,2 мільйона гривень – державна субвенція, ще майже 45,7 млн грн профінансує Городоцька міська територіальна громада.

Нове укриття буде розраховане на 500 осіб. Проєктом передбачено облаштування підйомника для людей з інвалідністю та вантажного ліфта.

Виконати будівельні роботи підрядник має до 20 грудня 2027 року. Гарантійний термін експлуатації споруди становитиме 10 років.

підтримка

Гривневий стимул

Фінансово мотивують учнів та педагогів Хмельницької міської громади до розвитку через участь у конкурсах, олімпіадах та науковій роботі. На завершення навчального року переможці та їх наставники отримали премії від Хмельницького міського голови. Заохочено 37 учнів-переможців III етапів олімпіад і МАН, конкурсів імені Т.Шевченка і П.Яцика. Також грошові сертифікати отримали 32 педагоги, які їх підготували.

Сертифікати на премію міського голови отримали: 12000 гривень (I місце) – 4 учні; 9000 гривень (II місце) – 15 учнів; 7000 гривень (III місце) – 18 учнів.

Крім того, 100% посадового окладу нараховано 28 педагогам шкіл і вручено чотири подарункові сертифікати на 5000 гривень науковцям закладів вищої освіти.

Дехто з учнів за навчальний рік мав кілька перемог і суттєво поповнив сімейний бюджет. Найбільша премія – 23000 гривень.

«Джура» підкорилася «Полонській сотні»

Завершився II (обласний) етап Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») – «Джура-2026: Подільсько-Волинська Січ» для старшої вікової категорії. 15 роїв від територіальних громад Хмельницької області (150 учасників) таборуvalися на території військово-патріотичного табору «Подільсько-Волинська Січ», що на Теофіпольщині.

Цікаві майстер-класи провели викладачі та курсанти Національної академії Державної прикордонної служби України: з рукопашного бою, кінологічної служби прикордонників, з управління БПЛА.

До проведення II етапу також долучилися військовослужбовці, які представили учасникам зразки озброєння, провели практичні заняття з інженерної і тактичної підготовки, а також ознайомили з основами стрільби.

Програма гри була насиченою – це залікові змагання і конкурси: історичний конкурс «Відун», «Стрільба з пневматичної зброї», «Смуга перешкод», «Тактична медицина», «Тактична підготовка – дії підрозділу в бою», «Метання гранати», обов'язкові – «Ватра», «Впоряд», «Пластун: цілевказання та орієнтування». А ще цікаві практичні вишколи: «Надання допомоги в зоні обстрілу», «Тактична підготовка підрозділу», «Організація охорони табору з елементами вартової служби», «Порядок ранкового та вечірнього шикуння» тощо.

Була організована виставка зброї та технологій ЗСУ, проведено зустрічі з ветеранами російсько-української війни і учасниками бойових дій.

Щоденно джури долучалися до Доброї справи – плетіння маскувальних сіток та волонтерської допомоги ЗСУ.

За підсумками гри переможцем II (обласного) етапу гри став рій «Полонська сотня» Полонської станції юних туристів «Обрій» Полонської ТГ, який виборов право представляти Хмельниччину на III етапі Всеукраїнської гри.

Друге місце в обласному етапі гри здобули: рій «Несамовиті орли» Шепетівського НВК №3 Шепетівської міської ради.; рій «Кіборги» Летичівського ліцею №1 Летичівської міської ради.

Третє місце здобули: рій «Подільські вартові» Деражнянського Будинку дитячо-юнацької творчості Деражнянської міської ради; рій «Нетішинські джури» ЗПО

«Центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства та туризму учнівської молоді» Нетішинської міської ради; рій «Характерники» Старосинявського ліцею імені О. Романенка Старосинявської ТГ.

Дипломами були нагороджені всі учасники гри, переможці та призери – грамотами, призами та цінними подарунками.

Знати, уміти, допомогти...

У Кам'янці-Подільському відбулися обласні змагання між учнівськими осередками з предмета «Захист України». Масштабний захід, який зібрав 150 старшокласників, став практичним іспитом нової оборонної програми. Учасники демонстрували навички у тактичній медицині, стрільбі та управлінні FPV-дронами, доводячи готовність молоді до викликів сьогодення.

Базою для проведення змагань став Кам'янець-Подільський ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою. У змаганнях взяли участь вихованці 25 закладів освіти Хмельниччини — загалом 150 учнів 10-11 класів та близько 40 педагогів. Партнерами виступили обласні центри національного спротиву та науково-технічної творчості учнівської молоді, Національна академія Держприкордонслужби і, звісно, ліцей.

Старшокласники виборювали першість у п'яти військово-прикладних категоріях: тактична медицина (домедична допомога в умовах бою); вогнева підготовка (стрільба в тирі з пневматичної зброї); фізична витривалість (подолання смуги перешкод); віртуальне авіапілотування (керування дистанційним дроном на комп'ютерному симуляторі польоту Liftoff); практичні польоти (проходження дистанції з перешкодами на швидкість за допомогою FPV-дронів).

За підсумками всіх випробувань судді визначили

кращих. Головний кубок вибороли господарі майданчика — Кам'янець-Подільський ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою. Друге місце посів один із професійних закладів освіти міста Хмельницького, а третє — команда закладу освіти Славутської міської ради. Організатори відзначили високий рівень підготовки абсолютно всіх учасників.

Змагання стали результатом масштабної реформи викладання «Захисту України» в регіоні. Як повідомив директор Департаменту освіти та науки Хмельницької ОДА Олександр Пунда, курс є базовим елементом системи національного спротиву і повністю адаптований до реалій сучасної війни.

Наразі в області діють 34 спеціалізовані осередки, які охоплюють школи, профтехи та коледжі. З 1 вересня 2026 року в регіоні відкриють ще 8 таких центрів підготовки. Це дозволить залучити до оновленої програми понад 14 тисяч дітей — тобто понад 80% усіх старшокласників області. У майбутньому, після впровадження трирічної профільної школи, предмет вивчатимуть учні 10, 11 та 12 класів.

Освітній процес забезпечують вчителі, які пройшли підвищення кваліфікації. Важливо, що серед них є ветерани російсько-української війни та учасники бойових дій — для них викладання стало також елементом соціальної реабілітації.

благодійність

Студентський ярмарок

Студенти Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова взяли участь у важливій благодійній події — студентському ярмарку. Захід об'єднав представників закладів освіти Хмельницького, викладачів, курсантів та небайдужих мешканців міста заради спільної мети — підтримки українських військових.

Завдяки креативу студентської молоді, підтримці наставників та згуртованості, команда ХУУП імені Леоніда Юзькова створила привабливу локацію, наповнену сюрпризами, несподіванками, яскравими сувенірами та цікавими активностями.

Під час ярмарку відвідувачі мали змогу придбати продукцію, вироблену ручної роботи, долучитися до майстер-класів, інтерактивів, благодійних розіграшів, переглянути виставкові експозиції, познайомитися детальніше із кожним навчальним закладом та його потенціалом, а також насолодитися творчими виступами учасників заходу.

Ініціативні та кмітливі

Відбувся II обласний зліт лідерів студентського самоврядування закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти «Молодіжне самоврядування: сучасний погляд, стратегія, практика». Учасників привітав начальник обласної військової адміністрації Сергій Тюрін. Він наголосив, що активна, освічена й відповідальна молодь уже сьогодні є рушієм змін, а в майбутньому відіграватиме ключову роль у відбудові та розвитку України.

«Ви вже є лідерами, адже ведете за собою свої студентські колективи, генеруєте ідеї, створюєте проекти й формуєте середовище, у якому молодь може проявляти себе. Бажаю вам мріяти, діяти і впевнено йти до своїх цілей. Молодь потрібна Україні — сильна, активна, вмотивована», — зазначив Сергій Тюрін.

Участь у заході також взяли перший заступник начальника ОВА Оксана Вжешневська, директор Департаменту освіти і науки ОВА Олександр Пунда, представники влади, освітянської спільноти та молодіжного середовища області.

Учасники зльоту обговорили розвиток студентського самоврядування, роль молодіжних лідерів у житті

закладів освіти та громад, а також можливості для реалізації власних ініціатив. Окремо було представлено досвід роботи Молодіжної ради при Хмельницькій ОВА та ради студентського самоврядування Хмельницького університету управління та

права імені Леоніда Юзькова.

Практична частина заходу включала тренінги для лідерів студентського самоврядування та педагогів. Учасники працювали над темами планування часу, використання штучного інтелекту в діяльності сучасного

молодіжного лідера, медіації та інформаційної безпеки.

Зліт став майданчиком для спілкування, обміну досвідом, нових знайомств і напруження ідей, які надалі можуть бути реалізовані у закладах освіти та громадах Хмельниччини.

профорієнтація

«Медіатабір ХАЕС» розширює географію

Хмельницька атомна електростанція розпочала роботу свого традиційного освітнього проекту — «Медіатабір ХАЕС». Ця багаторічна ініціатива спрямована на популяризацію атомної енергетики серед учнівської молоді, а також на всебічний розвиток творчих і комунікаційних здібностей.

Цьогоріч географія проекту значно розширилася: табір зібрав 11 учасників із різних куточків України, зокрема з Київської, Житомирської, Хмельницької та Рівненської областей.

Незмінними залишаються високий рівень підготовки та насичена програма, що передбачають інтенсивне практичне навчання, під час якого слухачі опанують базові стандарти написання інформаційних матеріалів, техніку фотозйомки та основи відеозйомки.

Упродовж першого дня учасники презентували свої відеовізитівки, у яких оригінально розповіли про себе. Під керівництвом інструктора навчально-тренувального центру (НТЦ) В'ячеслава Іванова вони випробували свої сили на повномасштабному тренажері блочного щита керування.

Наприкінці дня підлітки мали нагоду відвідати технологічну водойму-охолоджувач та дізнатися про її важливу роль в роботі атомної електростанції і зрозуміти, як технології можуть гармонійно співіснувати з природою.

семінар

Професійне зростання вчителя у фокусі ЦПРПП

У с.Самчики Старокостянтинівської міської ради відбувся семінар-практикум для підпрацівників центрів професійного розвитку педагогічних працівників (ЦПРПП) на тему: «Професійне зростання вчителя: індивідуальні траєкторії і системи підтримки».

Організатори заходу – КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Старокостянтинівської міської ради та Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка.

Семінар об'єднав директорів, консультантів та практичних психологів ЦПРПП із Городоцької, Хмельницької, Шепетівської, Ізяславської, Славутської, Нетішинської та Старокостянтинівської громад. Учасники шукали відповіді на виклики щодо підтримки сталого професійного зростання освітян в умовах постійних змін.

Із вітальними словами до учасників звернулися: Микола Мельничук – міський голова; Віктор Очеретянко – ректор ХОІППО ім.А.Назаренка; Валентина Камінська – заступник міського голови; Алла Яцюк – начальник управління освіти виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; Олена Лавренюк – заступник начальника управління, начальник відділу повної загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти; Людмила Собченко – директор КУ «ЦПРПП» Старокостянтинівської міської ради.

Ключові ідеї зустрічі окреслила Оксана Кошка, завідувачка НМЦ професійного розвитку педагогічних та керівних працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти ХОІППО ім.А.Назаренка.

породжує й нові виклики. Головне завдання зараз – не просто накопичувати сертифікати, а трансформувати знання в реальні зміни щоденної практики. Через це виникає гостра потреба у підвищенні кваліфікації самих працівників ЦПРПП. Вони мають володіти дієвими інструментами андрагогіки, щоб допомагати вчителям долати «компетентнісні пастки», переводити виклики у конкретні завдання розвитку та свідомо будувати маршрут професійного зростання».

Команда центру професійного розвитку м. Старокостянтинова у складі Людмили Собченко, Катерини Лубчинської, Оксани Черниш, Тетяни Печеркіної, Лілії Шнейдерової та Марії Антонюк поділилася

педагога (молодий вчитель, досвідчений, вчитель з ознаками професійного вигорання); створили модель «ДНК – код учителя» та визначили точки росту, які дозволять екологічно підтримувати учителів на шляху свідомого професійного зростання; розробили навігатор – модель власного професійного розвитку.

Фінальним акордом зустрічі стала дискусія про професійну зрілість ЦПРПП (більшість із яких функціонує вже 5 років) та поглиблення супроводу індивідуальної траєкторії вчителя. Основними пріоритетами визначено: допомогу педагогам в усвідомленні власних професійних потреб; якісний аналіз педагогічної практики; підтримку в побудові осмислених індивідуальних маршрутів розвитку.

Вона наголосила: «Сьогоднішні підпрацівники центрів трансформують свою діяльність у площину партнерства, наставництва, коучингу та супервізії. Цифровізація освіти, поява платформи «ВЕКТОР», інтеграція у всеукраїнський простір та розширення ринку освітніх послуг дають учителю повну свободу вибору. Проте велика кількість можливостей

власними кейсами формування довіри та професійної активності педагогів.

Насиченою та ефективною була практична частина під модерацією консультантів ЦПРПП. Учасники відпрацювали підходи до формування ІТПР учителя та моделювали системи підтримки під конкретний профіль професійних потреб та актуальних запитів

Головними інструментами для реалізації цих завдань залишаються супервізійні практики та коучинг.

Яскравим акцентом варіативного модуля була екскурсія до Державного історико-культурного заповідника «Самчики» – однієї з найблисучіших пам'яток архітектури та садово-паркового мистецтва України.

Розпис, що зігриває

«Барви добра» – таку умовну назву отримав довготривалий проєкт, що реалізувався з грудня 2025 по червень 2026 року на базі медичного закладу Хмельницької громади. Ідея його полягала у тому, щоб зробити кольоровими стіни та цементний паркан у дворику лікарні, в якій наші військові проходять реабілітацію. З доброї волі такий дарунок захисникам зробили Любов Шаля, Іванна Тарасюк та Лілія Мурах, майстрині Вищого професійного училища № 25 м. Хмельницького. Задум підтримала адміністрація закладу, створивши сприятливі умови на всіх етапах цієї по-справжньому доброї справи.

Євгенія Навроцька, Вікторія Бей, Олександра Данилюк, Марина Аршенюк, Анастасія Тимошкіна, Влада Регула, Дарія Шумеляк, Ганна Красна, Вероніка Березюк, студентки 3-го та 2-го курсів свою майбутню професію «Живописець. Оформлювач вітрин, приміщень та будівель» опановують на практиці. Проєкт став для дівчат не лише професійним випробуванням, але й емоційним лакмусом на людяність, уважність та вдячність тим, хто пройшов військове пекло та відновлює своє фізичне і психічне здоров'я.

Показово, що і для деяких військових дні, у які робились розписи, стали особливими, адже за бажанням вони долучалися до своєрідної арт-терапії та мали унікальну можливість виконувати монументальний розпис.

Важливим у реалізації цього проєкту було соціальне партнерство: спонсором закупівлі фарб і матеріалів став Вадим Лозовий, депутат Хмельницької обласної ради, а до роботи з розпису долучились Лариса Мельник, Олена Студенець та Анжела Махмутова, викладачі Хмельницького ОІППО ім.А.Назаренка.

Яким же вийшов результат? У харчових блоках двох відділень стіни дарують радість різноманітним кольорів самчиківських розписів. Ще дві стіни інших відділень та величезний бетонний паркан – українські мальовничі пейзажі, що дають візуальну насолоду, релакс та споглядальну терапію, яка зменшує стрес, знімає напругу та допомагає віднайти внутрішню рівновагу.

Анжела МАХМУТОВА,
методистка
мистецьких дисциплін ХОІППО
ім.А.Назаренка.

Реалізація основних напрямів виховної роботи в умовах воєнного стану

Організація виховної роботи в закладах загальної середньої освіти має бути спрямована на формування національно свідомої та соціально активної особистості з високою громадянською відповідальністю, громадянина України-носія цінностей та загальнолюдських надбань, з глибокими духовними, патріотичними почуттями, здатної до неперервного розвитку і самовдосконалення.

Головна мета виховної роботи в ЗЗСО: формування і розвиток свідомої особистості з громадською позицією, готовою до конкретного вибору, свого місця в житті, здатного змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Завдання виховної системи закладу:

- виховувати дитину як громадянина країни, національно свідомого, життєво і соціально компетентного, здатного здійснювати самостійний вибір і приймати відповідні рішення у життєвих ситуаціях;
- сприяти зростанню творчого духовного потенціалу особистості, розкриттю здібностей на кожному з виховних етапів;
- розвивати дитяче самоврядування як осередок самореалізації громадянського виховання;
- стимулювати саморозвиток, самовиховання, самоосвіту учнів та розвиток їх життєтворчої компетентності через участь у реалізації проектів соціального та благодійного напрямків;
- створювати умови для розвитку життєтворчої компетентності учнів;
- впроваджувати оптимальні методи, форми, засоби, що сприяють формуванню в учнівської молоді основ життєтворчості; розширення можливостей компетентного вибору особистістю свого життєвого шляху.

Система виховної роботи має забезпечувати:

- активне залучення до процесу виховання батьківської громадськості;
- організацію методичної роботи з актуальних проблем виховання;
- розвиток активності школярів у різних видах діяльності та творчий

розвиток здібностей, інтересів особистості у позанавчальній діяльності;

- згуртування учнівських колективів навколо організації колективних творчих справ, участь у проєктах;
- соціальну захищеність і підтримку учнів;
- співпрацю з дитячими молодіжними та громадськими організаціями, об'єднаннями, колективами;
- співпрацю з правоохоронними органами, соціальними службами, з питань організації правової освіти, профілактичної роботи серед школярів;
- концентрацію сил педколективу за пріоритетними напрямками виховної роботи.

Нормативно-правове забезпечення виховної роботи на 2026-2027 н.р. ґрунтується на Законах України «Про освіту» та «Про повну середню освіту», Концепції НУШ, а також щорічних листах МОН щодо організації виховного процесу. Ключовий акцент робиться на національно-патріотичному вихованні, безпеці освітнього середовища, психологічній підтримці та формуванні компетентностей НУШ.

Основні складові нормативно-правової бази

Базові Закони: Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну середню загальну освіту».

Стратегічні документи: Концепція нової української школи, Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України.

Методичні рекомендації МОН: Щорічний лист МОН «Про організацію виховного процесу в закладах освіти» (який видається перед початком навчального року, орієнтовно у серпні 2026 року), листи щодо протидії булінгу та безпеки в Інтернеті.

Локальні акти закладу: плани виховної роботи, які затверджуються педагогічною радою, Положення про класного керівника.

Програма «Нова українська школа у поступі до цінностей». Керівник програми: І.Д. Бех, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, директор Інституту проблем виховання.

Програма «Виховання смислових цінностей дітей і підлітків в умовах євроінтеграційних процесів». Автор програми К.О. Журба, доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник лабораторії морального, громадянського та міжкультурного виховання Інституту проблем виховання НАПН України

Пріоритетом стратегії виховання у 2026/2027 н.р. вважати національно-патріотичне та громадянське спрямування.

Внутрішня нормативно-правова база ЗЗСО

Основні накази, що визначають план виховної роботи

- Наказ «Про запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі в закладі».
- Наказ «Про організацію виховної роботи в 2026-2027 н.р.».
- Наказ «Про проведення профілактичних заходів щодо попередження дитячого дорожньо-транспортного травматизму в 2026-2027 н. р.».
- Наказ «Про посилення профілактичної роботи щодо запобігання нещасним випадкам з учнями та призначення відповідальних за профілактику дитячого травматизму у 2026-2027 н. р.».
- Наказ «Про організацію роботи та затвердження складу Ради з профілактики правопорушень серед неповнолітніх на 2026-2027 н. р.».
- Наказ «Про формування здорового способу життя дітей та молоді і заборону тютюнопаління в закладі освіти».
- Накази про проведення тематичних тижнів, місячників у ЗЗСО.
- Наказ «Про підготовку та організований початок 2026-2027 н. р.».

Основні напрями виховної роботи на 2026-2027 н.р.

- Національно-патріотичне виховання: формування громадянської позиції, шана до державних символів.

Реалізація основних напрямів виховної роботи в умовах воєнного стану

– Безпечне середовище: протидія булінгу, мінна безпека, алгоритм дій під час повітряних тривог.

– Психологічна підтримка: соціально-психологічний супровід учасників освітнього процесу.

– Формування цінностей: культура поведінки, здоровий спосіб життя, екологічна свідомість.

Основними завданнями виховної роботи закладів загальної середньої освіти є формування життєвих компетентностей здобувачів освіти:

– Організація освітнього процесу в умовах воєнного стану потребує іншого змісту та підходів до проведення виховної роботи.

– Основним цільовим напрямом має бути забезпечення безпекової складової здоров'я особистості, забезпечення її фізичного, психічного, соціального і духовного благополуччя.

– Враховуючи виклики і загрози під час воєнного стану, що впливають на стабільність суспільного життя, радимо заступникам директорів з навчально-виховної, виховної роботи, керівникам методичних об'єднань заступників директорів здійснювати методичну допомогу класним керівникам щодо планування виховної роботи помісячно, із корекцією відповідно до стану ситуації. рекомендуємо педагогам використовувати під час організації та проведення виховної роботи з учнями матеріали з безпеки життєдіяльності, розміщені на сайтах:

– Міністерства освіти і науки України, у рубриці «Цивільний захист та безпека життєдіяльності»;

– Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

– національної освітньої платформи «Всеосвіта»;

– Української Гельсінської групи з прав людини: модуль 9 «Основи безпеки та правила поведінки в період збройного конфлікту та в інших надзвичайних ситуаціях».

– Радимо скористатися матеріалами для соціально-емоційного та етичного виховання дітей, розміщених на сторінках телеграм-каналу «Дорослі в ресурсі заради дітей».

– Під час воєнного стану акцентуємо увагу організаторів виховної роботи в закладах освіти на педагогічних вимогах до створення виховного середовища, визначених програмами виховання.

– Важлива роль у цьому процесі відводиться діагностиці, засобами якої заступники директора можуть визначити потенціал, потреби, мотиви усіх суб'єктів виховного процесу: дітей, батьків, педагогів, закладів позашкільної освіти, соціальних інституцій, центрів, неформальних об'єднань.

– Радимо ознайомитися з ефективними методиками педагогічної діагностики виховного процесу в Новій українській школі за покликанням: <https://cult.ly/gHobLOR/>.

– Виховне середовище завжди знаходиться в динаміці розвитку, і повинно відповідати на виклики як глобальних, так і локальних змін.

– Акцентуємо увагу на необхідності переосмислення й перезавантаження змістового наповнення виховної системи в закладі освіти в контексті життя сучасних дітей, які є представниками нового покоління дітей-«центеніалів». Це – діти, які повністю залежні від мультимедійних технологій та цифрової техніки. Нове покоління – це «молодь комунікативних навичок», а також негативні наслідки кліпового мислення, про що зазначено в Програмі І. Беха «Нова українська школа у поступі до цінностей».

– Наголошуємо відповідальним за виховну роботу на необхідності організації виховного процесу наскрізним – за умови об'єднання.

– Важливо продовжувати формування громадянина-патріота України, підготовленого до життя, з високою національною свідомістю, який здатний захищати Україну і будувати її майбутнє.

– Система виховної роботи в закладі загальної середньої освіти роботи має бути зорієнтована на формування національної ідентичності підростаючого покоління, патріотичної свідомості, здатності до самореалізації та самовдосконалення.

– Сучасні вимоги до виховання вимагають змін у підході до управління, створення умов для постійного професійного та особистісного зростання педагога.

– Всю роботу учасників освітнього процесу спрямовувати на створення цілісної виховної системи, яка ґрунтується на сучасних філософсько-гуманістичних ідеях існування людини, її прагненні до осягнення вищих сенсів життя. *Активно застосовувати теорію І.Д. Беха, відомого вченого в галузі методології, теорії і технології

сучасного виховання особистості, що зростає, доктора психологічних наук, професора.

– До створення системи, моделі долучати всіх учасників освітнього процесу, оскільки діалог, взаємодія сприятимуть якісним змінам в організації життєдіяльності закладу та є підґрунтям досягнення мети.

– Рекомендуємо послуговуватись такими методологічними підходами: системний, особистісно зорієнтований, діяльнісний, компетентнісний.

– Пріоритетна роль у розробці моделі має належати системному підходу як важливій умові її ефективності.

– Рекомендуємо використовувати комплексні педагогічні засоби, що містять складники: основні поняття, принципи нової парадигми виховання на цінностях, прийоми і методи побудови освітнього простору.

– Будувати виховну систему так, щоб сама її організація, приклади авторитетних наставників-педагогів, освітнє середовище виховували учнівську молодь в дусі патріотизму, глибокого розуміння історії свого краю, національної ідентичності, самобутності.

– Виховні системи класних колективів мають бути складовими частинами моделі виховної роботи закладу. Вони забезпечують партнерську взаємодію закладу освіти із соціумом та всіма учасниками освітнього процесу. Моделі виховної роботи, створені класними керівниками, мають бути послідовною орієнтацією на певну систему цілей, цінностей, гуманістичну, суб'єктну взаємодію з соціумом.

– Для забезпечення якості виховання в закладах загальної середньої освіти, провести практично-орієнтовані семінари, тренінги, освітні пленери, воркшопи, ділові ігри для педагогів з метою осмислення сучасних викликів виховання, персоніфікації підходу до роботи.

– Згідно з Концепцією НУШ, виховання у школах має здійснюватися під час навчання, а не під час окремих виховних годин. Зокрема, у формулі НУШ закладений наскрізний процес виховання, який формує цінності.

Рекомендуємо такі сучасні тематичні форми методичної роботи з класними керівниками, вчителями-предметниками:

– «Мистецтво педагогічного спілкування», «Проектна технологія: суть, досвід використання, перспектива», «Портфоліо класного керівника як

Реалізація основних напрямів виховної роботи в умовах воєнного стану

засіб професійного розвитку»; круглі столи «Виховання на цінностях: нова якість виховного процесу в сучасній школі», «Толерантна педагогіка у виховному процесі», майстерки: «Використання сучасних виховних технологій у виховному процесі», «Духовне виховання в школі».

– Технології, які рекомендуємо, орієнтовані на актуалізацію особистісних можливостей учнів, формування в них потреби й готовності до активної життєдіяльності та самореалізації, створення умов для усвідомлення сутності цінностей, їхньої доцільності, добровільного прийняття.

– Методичну роботу консультантів, заступників з виховної, навчально-виховної роботи, керівників методичних об'єднань заступників з виховної роботи спрямувати на формування класного керівника-новатора на усвідомлення важливості сучасних викликів, обізнаності інструментарію і технологій змісту та форм виховної діяльності.

– Забезпечити наявність планів виховної роботи класних керівників 5-11 класів (затверджує педрада), педагогів-організаторів, планів роботи та графіків проведення засідань методичних об'єднань класних керівників, розкладів роботи гуртків та спортивних секцій.

Рекомендуємо створити електронну базу виховних заходів, батьківських зборів, розроблених класними керівниками відповідно до основних напрямків виховання.

Пропонуємо активізувати роботу щодо виявлення, узагальнення та поширення ефективного педагогічного досвіду з питань національно-патріотичного виховання, використання інноваційних технологій та нових форм роботи в умовах воєнного стану, волонтерську діяльність.

Підвищити рівень правової культури, профілактику правопорушень та протиправної поведінки. З цією метою організувати роботу з батьками на основі інноваційних форм та методів.

Важливо, щоб заступники директора з навчально-виховної, виховної роботи, консультанти з виховної роботи розширили партнерські відносини з іншими школами міста, громади, країнами за кордоном, громадськими організаціями.

Рекомендуємо, щоб у річному плані було враховано нормативно-правову базу, методичні рекомендації МОН України, Інституту модернізації змісту

освіти, Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Пропонуємо періодично здійснювати моніторинг ефективності моделі виховної системи закладу загальної середньої освіти.

В сучасних умовах патріотичне виховання молодого покоління набуло особливої актуальності, тому воно є важливою складовою виховної роботи закладу загальної середньої освіти.

В умовах дистанційного, змішаного навчання основну увагу слід приділити індивідуальній виховній роботі, спрямувати на корекцію.

Особливу уваги потребують діти, які за кордоном. Наше завдання – не втратити шкільництво, їх національну ідентичність.

Рекомендуємо:

– забезпечити проведення загальнонаціональних заходів за загиблими внаслідок збройної російської агресії;

– формувати критичний фільтр протистояння російській ворожій пропаганді;

– спланувати роботу органів учнівського самоврядування відповідно до рекомендацій МОН України.

– передбачити заходи щодо зустрічі з волонтерами, відвідування учасників бойових дій, пам'ятних та ювілейних дат 2026-2027 навчального року;

– планування роботи здійснювати згідно з програмою «Нова українська школа у поступі до цінностей», «Виховання смислоттєвих цінностей дітей та підлітків в умовах євроінтеграційного процесу»;

– виконання вимог державного стандарту щодо підготовки здобувачів освіти до подальшої освіти і трудової діяльності.

– виховання в учнів ціннісного ставлення до державних символів України, почуття власної гідності обов'язків, прав і свобод людини і громадянина, відповідальності перед законом за свої дії;

– виховання ціннісного ставлення до родинних цінностей українського народу та інших народів, відповідального ставлення до свого здоров'я, здорового способу життя, збереження і зміцнення здоров'я учнів;

– при плануванні виховної роботи в закладі, класі передбачити заходи щодо поведінки у воєнний час, правил безпеки при виявленні невідомих предметів, безпечного поводження на воді;

– консультантам з виховної роботи у громадах, заступникам директорів з навчально-виховної, з виховної роботи, керівникам методичних об'єднань заступників директорів спрямувати роботу педагогів-організаторів, класних керівників за такими напрямками:

– забезпечення умов для засвоєння учнями знань, а також розвитку їх здібностей;

– створення умов для організації змістовного відпочинку;

– профілактика булінгу, бездоглядності, проведення відповідних заходів;

– важливо тримати на контролі охоплення дітей позашкільною освітою, особливо підлітків, схильних до правопорушень та підлітків з девіантною поведінкою; дітей із сімей, батьки яких є учасниками бойових дій та зниклих безвісти; організацію змістовного дозвілля в позаурочний час.

– рекомендуємо використовувати посібник «Уроки історії» (видавництво «Доба»);

– навчально-методичні посібники, видані за результатами експериментального впровадження Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей»: «На шляху до духовних цінностей» (упорядник – Лис Л.Р., заступник директора з навчально-виховної роботи Чермеровецького ліцею №2); «Цінності в моєму житті» (науково-методичний посібник, упорядники: Соболик Т.А. директор, Кострич Л.С., заступник директора з виховної роботи Нетішинського академічного ліцею); «Дорожня карта впровадження програми «НУШ у поступі до цінностей», (навчально-методичний посібник, упорядники: Собчук Н.М., директор, Сташевська Н.С., заступник директора з виховної роботи гімназії №1 Шепетівської міської ради).

– за результатами дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Науково-методичне забезпечення авторської моделі школи толерантності»:

«Створення умов для формування життєвих компетентностей здобувачів освіти», укладачі – адміністрація ліцею №2 Хмельницької міської ради;

«Формування особистості учня під час освітнього процесу в умовах школи толерантності», укладачі – адміністрація ліцею №2 Хмельницької міської ради.

Надія ОРЛОВСЬКА,
методистка НМЦ
виховної роботи, позашкільної
освіти та моніторингових
досліджень ХОІППО ім.А.Назаренка.

Про викладання предмета «Захист України» у 2026/2027 н.р.

Організація освітнього процесу з навчального предмета «Захист України» у 2026/2027 навчальному році здійснюється відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про оборону України», «Про національну безпеку України», «Про основи національного спротиву», «Про правовий режим воєнного стану», «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», Державного стандарту профільної середньої освіти, інших нормативно-правових актів та розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України.

В умовах триваючої збройної агресії російської федерації проти України особливого значення набуває формування в учнівської молоді оборонної свідомості, готовності до захисту України, практичних навичок безпечної поведінки, домедичної допомоги, стійкості до інформаційних впливів та психологічних викликів сучасної війни.

Конституцією України визначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності держави є найважливішою функцією держави та справою всього українського народу. Саме тому навчальний предмет «Захист України» є важливою складовою формування громадянської компетентності та національної ідентичності здобувачів освіти.

1. Особливості викладання предмета у 2026/2027 н.р.

Пріоритетним завданням предмета «Захист України» залишається підготовка молоді до виконання конституційного обов'язку щодо захисту держави, формування практичних умінь та навичок, необхідних для дій у надзвичайних ситуаціях, умовах воєнного стану та національного спротиву.

У 2026/2027 н.р. рекомендується продовжити впровадження компетентнісного, діяльнісного та практикоорієнтованого підходів до навчання.

Освітній процес має бути спрямований на:

- формування громадянської відповідальності;
- розвиток критичного мислення;
- виховання патріотизму та готовності до захисту України;
- набуття навичок виживання в кризових ситуаціях;
- формування культури безпеки;
- підготовку до дій в умовах воєнних загроз;
- розвиток психологічної стійкості;
- оволодіння сучасними технологіями оборонного призначення.

Особливу увагу необхідно приділити практичній підготовці учнів. Рекомендується забезпечити не менше 70–80 % практичних занять від загального обсягу навчального часу.

2. Осередки викладання предмета «Захист України»

Одним із напрямів розвитку предмета залишається функціонування осередків викладання предмета «Захист України».

- Осередки повинні забезпечувати:
- якісне матеріально-технічне оснащення;
 - доступ до сучасних тренажерів;
 - можливість проведення практичних занять;
 - використання симуляторів та цифрових технологій;
 - проведення навчально-польових зборів;
 - взаємодію із суб'єктами сектору безпеки і оборони.

Рекомендується проводити навчання на базі осередків блоками в межах одного або двох навчальних днів на місяць.

Акцент слід зробити на облаштування кабінетів тактичної медицини, навчальних тирів, смуг перешкод, зон інженерної підготовки, майданчиків для роботи з БпЛА та навчальних просторів цивільного захисту.

3. Основні змістові акценти навчання

Рекомендується зосередити увагу на таких змістових напрямках:

- національна безпека України;
- основи національного спротиву;
- тактична медицина;
- мінна безпека;

- інформаційна безпека;
- основи кібергігієни;
- орієнтування на місцевості;
- інженерна фортифікація;
- стрілецька підготовка;
- безпілотні системи;
- психологічна підготовка;
- цивільний захист населення;
- військова історія України;
- історії сучасних Захисників і Захисниць України;
- формування української національної та громадянської ідентичності.

4. Особливості викладання модуля «безпілотні системи»

Серед пріоритетних напрямів розвитку навчального предмета залишається формування базових компетентностей у сфері використання безпілотних систем.

Під час вивчення модуля доцільно приділити увагу:

- класифікації безпілотних систем;
- будові та принципам роботи БпЛА;
- правилам безпечної експлуатації;
- використанню симуляторів польотів;
- основам аеродинаміки;
- метеорологічним чинникам польотів;
- етичним та правовим аспектам використання безпілотних систем.

Практична складова навчання може реалізовуватися шляхом роботи із симуляторами польотів, тренувальними дронами та виконанням навчальних проєктів.

5. Тактична медицина та домедична допомога

Пильну увагу необхідно приділити формуванню практичних навичок надання домедичної допомоги.

Рекомендується забезпечити відпрацювання:

- алгоритму MARCH;
- оцінки стану постраждалого;
- зупинки критичних кровотеч;
- використання турнікетів;
- тампонування ран;
- забезпечення прохідності дихальних шляхів;

Про викладання предмета «Захист України» у 2026/2027 н.р.

- евакуації постраждалих;
- взаємодії в команді.

Практичні заняття мають проводитися із використанням тренажерів, манекенів та симуляційного обладнання.

6. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється відповідно до чинних нормативних документів МОН України. Рекомендується використовувати компетентнісний підхід до оцінювання.

Основними формами оцінювання мають бути:

- практичні вправи;
- ситуаційні завдання;
- демонстрація навичок;
- навчальні проекти;
- командні завдання;
- польові тренування.

7. Навчально-польові збори та практична підготовка

Навчально-польові збори є важливим етапом практичної підготовки здобувачів освіти.

Рекомендується включати до програми зборів:

- тактичну підготовку;
- тактичну медицину;
- орієнтування на місцевості;
- інженерну підготовку;
- мінну безпеку;
- психологічну підготовку;
- командну взаємодію.

Для проведення занять можуть використовуватися осередки викладання предмета, міжшкільні ресурсні центри, центри підготовки населення до національного спротиву та інші спеціалізовані майданчики.

8. Професійний розвиток педагогічних працівників

Педагогічним працівникам рекомендується систематично підвищувати професійну компетентність через:

- курси підвищення кваліфікації;
- тренінги;
- вебінари;
- стажування;
- професійні спільноти;
- обмін досвідом.

Необхідно сконцентруватися на підготовці з тактичної медицини, БПЛА, національного спротиву, мінної безпеки та цифрових технологій.

9. Рекомендовані освітні ресурси

Доцільно використовувати:

- електронні курси з мінної безпеки;
- ресурси з тактичної медицини;
- платформи з національного спротиву;
- онлайн-симулятори;
- освітні ресурси з БПЛА;
- курси з психологічної стійкості;
- цифрові ресурси з громадянської освіти.

10. Нормативно-правове забезпечення

Під час викладання предмета слід керуватися чинними нормативно-правовими актами України у сфері освіти, оборони, національної безпеки та громадянської освіти.

Педагогічним працівникам рекомендується постійно відстежувати оновлення законодавства та нормативних документів МОН України.

11. Особливості організації роботи осередків у Хмельницькій області

Продовжується розвиток мережі осередків викладання предмета «Захист України» у територіальних громадах області.

Пріоритетними напрямками діяльності є:

- розвиток сучасної матеріально-технічної бази;
- організація міжшкільної взаємодії;
- використання навчального обладнання;
- залучення ветеранів війни та представників сил оборони;
- проведення спільних практичних занять та навчально-польових зборів.

12. Навчально-методичне забезпечення

Рекомендується використовувати:

- підручники та посібники, рекомендовані МОН України;
- цифрові освітні ресурси;
- симулятори польотів БПЛА;
- засоби тактичної медицини;
- мультимедійні навчальні комплекси;
- інтерактивні навчальні матеріали.

13. Рекомендовані напрями методичної роботи

Методичним службам треба спрямувати діяльність на:

- розвиток компетентнісного навчання;
- практикоорієнтоване викладання;
- використання цифрових технологій;
- розвиток професійних спільнот педагогів;
- поширення кращих освітніх практик;
- проведення майстер-класів та тренінгів.

14. Рекомендовані Інтернет-ресурси

– Платформа EORE із запобігання ризиків від вибухонебезпечних предметів.

– Платформа EdEra «#ВБЕЗПЕЦІ».

– Освітні ресурси Сил територіальної оборони.

– Ресурси з тактичної медицини ТССС.

– Портал «Все про мінну безпеку».

– Електронна військова бібліотека.

– Освітні курси Prometheus щодо БПЛА та FPV.

– Онлайн-симулятори домедичної допомоги.

– Ресурси з формування громадянської ідентичності.

– Платформи розвитку психологічної стійкості.

15. Прикінцеві положення

У 2026/2027 н.р. навчальний предмет «Захист України» має забезпечувати формування оборонної свідомості, громадянської відповідальності, практичних навичок безпеки та готовності молоді до захисту держави.

Пріоритетом діяльності педагогічних працівників має залишатися створення сучасного, безпечного та практикоорієнтованого освітнього середовища, яке сприятиме формуванню компетентного, відповідального та патріотично налаштованого громадянина України.

Олег ВАСИЛИШИН.
методист НМЦ виховної роботи,
позашкільної освіти
та моніторингових досліджень
ХОІППО ім.А.Назаренка.

Діяльність бібліотеки закладу загальної середньої освіти у 2026/2027 н.р.

Сучасна шкільна бібліотека є фізичним і цифровим центром закладу освіти, де учень проходить шлях «від інформації до знань». Вона функціонує як простір особистісного, соціального та культурного розвитку через читання, дослідження, творчість і критичне осмислення інформації.

Відповідно до Концепції «Нова українська школа» (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р), освітній процес ґрунтується на засадах дитиноцентризму та особистісно орієнтованого підходу. У цьому контексті бібліотека закладу загальної середньої освіти виконує три ключові функції: інформаційну, освітню та методичну.

Сучасний бібліотечний простір має бути гнучким і адаптивним. Його доцільно використовувати для:

- організації проектної діяльності та проведення інтегрованих уроків;
- реалізації інформаційно-просвітницьких заходів;
- неформального спілкування та змістовного дозвілля учасників освітнього процесу.

Імідж бібліотеки доцільно розглядати як динамічний образ, що формується в процесі щоденної діяльності та професійної комунікації. Позитивний імідж є важливим чинником підвищення ролі бібліотеки в освітньому середовищі.

Ключові пріоритети діяльності шкільної бібліотеки у 2026/2027 н.р.

I. Безпека, доступність та психологічний комфорт

1. Фізична та цифрова безпека. Медійна грамотність та кібербезпека користувачів при роботі з електронними ресурсами.

2. Безбар'єрний простір. Адаптація для дітей з ООП (зручна навігація, аудіокнижки, шрифт Брайля, доступність вебресурсів).

3. Психологічна підтримка. Бібліотерапія. Створення куточка емоційного розвантаження, системне використання літератури для подолання стресу, робота з дітьми ВПО та військовослужбовців. Співпраця з психологом.

II. Культурна ідентичність та деколонізація фондів

4. Аудит і очищення фондів. Вилучення літератури з імперськими/радянськими наративами, фізично застарілих видань, творів авторів, що підтримали агресію проти України.

5. Наповнення українським контентом. Пріоритетне комплектування сучасною українською літературою (від дитячої

до підліткової), перекладами світової класики, нон-фікшн про війну та історію України тощо. Співпраця з учителями-словесниками.

6. Популяризація української мови. Впровадження стандарту «Український правопис 2026» в оформленні виставок, документації та просвітницьких заходах.

III. Розвиток критичного мислення та медіаграмотності

7. Протидія дезінформації. Навчання учнів перевіряти джерела, розрізняти факти/фейки, протидіяти ворожим наративам (особливо в умовах гібридної війни).

8. Академічна доброчесність. Формування навичок коректного цитування, уникнення плагіату, роботи з першоджерелами (відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» 2025).

IV. Цифрова трансформація та сучасні сервіси

9. Автоматизація обліку та електронний каталог.

10. Розвиток дистанційних сервісів. Віртуальні виставки, QR-коди на полицях, буктрейлери, онлайн-консультації, відеогляди в TikTok/Instagram/Telegram.

11. Цифрова гігієна. Навчання правил безпечної поведінки в інтернеті, захисту персональних даних, розпізнавання фішингу, маніпуляцій.

V. Громадська активність, волонтерство та партнерства

12. Волонтерський центр - надання доступу до інформації; організація заходів; підтримка української культури і психологічна підтримка.

13. Робота з громадою. Залучення батьків, випускників, місцевих підприємців до життя бібліотеки (читацькі клуби, майстер-класи, спільні проекти).

14. Фандрейзинг та грантова діяльність. Пошук донорів, участь у конкурсах, акціях (Український інститут книги, міжнародні фонди) для оновлення фондів та облаштування простору.

15. Співпраця з бібліотеками інших відомств, закладами культури та мистецтва – на основі партнерства та спільної діяльності.

VI. Професійний розвиток бібліотекаря

15. Нові ролі бібліотекаря. Медіатор, фасилітатор, тренер з медіаграмотності, куратор проектів (відповідно до профстандарту «Бібліотекар» 2025).

16. Неперервна освіта. Курси з управління фондами, цифрових інструментів, психологічної підтримки, культура читання, читацька компетентність.

VII. Деколонізація фондів та формування нової культурної ідентичності

17. Екологічна просвіта. Виставки, вікторини, квести про збереження довкілля.

18. Практичні екоакції. Регулярний збір макулатури, буккросинг, використання перероблених матеріалів для оформлення, ощадливе споживання ресурсів.

VIII. Інтерактивність та залучення дітей

19. Живі формати заходів. Літературні квести, сторітелінги, читацькі клуби, творчі майстерні, дебати.

20. Створення власного контенту учнями. Підтримка шкільних медіа (блоги, подкасти, відеогляди), заохочення до рецензій та рекомендацій щодо оформлення бібліотечного простору.

21. Ігрові та аналітичні методи залучення. Літературна ігрофікація: використання платформ (наприклад, Kahoot! або Genially) для створення вікторин, тестів або опитувальників за змістом прочитаного. Читацькі чек-листи та трекери: візуалізація успіхів (Книжкова інфографіка, Книжкове бінго, Читацькі челенджі, Артбуки, Читацький щоденник).

Відповідно до професійного стандарту «Бібліотекар» (затверджено наказом Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти від 10.03.2025 № 17) сучасна роль бібліотекаря — провідник у світі знань і медіа. Шкільний бібліотекар переходить від ролі зберігача фондів до місії медіатора між учнем та інформаційним потоком. Для ефективної реалізації цієї ролі у 2026-2027 н.р. доцільно:

- приділяти особливу увагу аналітико-синтетичному опрацюванню інформації;
- розвивати вміння критично оцінювати джерела;
- формувати в учнів навички медіагігієни.

Бібліотека має функціонувати як майданчик для інтерактивних заходів: літературних квестів, читацьких клубів, літературних вечорів, творчих майстерень, лекцій, презентацій та дискусій (комунікаційні зони, лабораторії творчості) тощо.

Для підвищення ефективності обслуговування необхідно:

1) оптимізувати систему відкритого доступу до фондів (просторова організація та зонування – безпечний простір; навігація та маркування фонду – кольорове кодування, зрозумілі покажчики; культура відкритого доступу та залучення – прозорі правила, цифровізації);

Діяльність бібліотеки закладу загальної середньої освіти у 2026/2027 н.р.

2) упроваджувати цифрові інструменти популяризації книги (соціальні мережі та відеоконтент, спільноти для читачів, читальні клуби, інтерактивні платформи та візуалізація: віртуальні виставки, буктрейлери);

3) забезпечувати систематичне підвищення власної кваліфікації (курси підвищення кваліфікації: тривалі програми з отриманням сертифіката із зазначенням кількості кредитів ЄКТС; семінари та вебінари: короткотермінові заходи для розбору конкретних практичних тем або нововведень; майстер-класи та тренінги: практичні заняття для опанування нових цифрових інструментів чи бібліотечних методик; конференції та форуми: масштабні події для обміну досвідом із колегами та презентації власних напрацювань; участь у професійних спільнотах: обмін досвідом у методичних об'єднаннях чи профільних групах у соцмережах).

У роботі з користувачами важливо дотримуватися диференційованого підходу:

1. Для педагогічних працівників ключовими є оперативність, точність та якість інформації (адаптація та ознайомлення з фондом, інформаційна підтримка експериментальної та дослідницької діяльності, співпраця у виховній роботі та формуванні культури читання, забезпечення специфічних інформаційних потреб кожної кафедри, вивчення інформаційних запитів, професійних інтересів, створення спільних папок із методичними матеріалами для різних груп учителів).

2. Для здобувачів освіти пріоритетними є комфортність середовища, доброзичливість бібліотекаря та персоналізована підтримка у виборі контенту (початкова школа (1-4 класи) – переважає наочно-образне мислення: найкраще інформація засвоюється через живе активне навчання та рольові ігри, де можна діяти спільно з учителями-предметниками; учні 5-9 класів – період формування особистості, пошук авторитетів, поява пізнавальних інтересів до конкретних тем, зокрема: техніка, історія, пригоди тощо; старшокласники (10-11 класи) – підготовка до іспитів, професійне самовизначення, інтерес до психології, філософії та сучасної художньої літератури).

Згідно зі Стратегією розвитку культури в Україні на період до 2030 року та операційним планом заходів з її реалізації на 2025–2027 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.03.2025 № 293-р), бібліотеки виконують не лише інформаційну, а й соціальну функцію: сприяють консолідації суспільства, забезпечують рівний доступ до знань, залучають молодь до цінностей національної та світової культури. Рекомендовано позиціонувати шкільну бібліотеку як центр спільної дії, підтримки та взаємодії.

Відповідно до Закону України «Про академічну доброчесність» (№ 4742-ІХ, ухваленого 18 грудня 2025 року), єдині правила чесності й довіри запроваджено для всієї освітньої системи. Закон визна-

чає поняття академічної доброчесності, види порушень (плагіат, списування, фальсифікація) та механізми реагування, акцентуючи увагу на вихованні цінностей. Роль шкільного бібліотекаря як наставника з інформаційної культури передбачає:

- навчання учнів правильному цитуванню та використанню джерел;
- формування вміння розрізняти достовірну й недостовірну інформацію;
- організацію тренінгів, майстер-класів, інтерактивних заходів з академічної доброчесності;
- формування навичок доброчесної поведінки та відповідального ставлення до навчання.

У зв'язку з упровадженням стандарту державної мови «Український правопис» (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 01.03.2026 № 47) доцільно посилити роль шкільної бібліотеки як центру формування мовної культури, рекомендуємо:

- провести ревізію інформаційних матеріалів (стендів, виставок, довідкових ресурсів) і привести їх у відповідність до чинних норм;
- оновити тематичні куточки (розмістити посилання або QR-код на офіційний текст правопису);
- підготувати довідкові матеріали (пам'ятки, списки слів із нормативним наголосом) для учнів і педагогів;
- проводити інформаційні огляди, консультації, мовні квести, вікторини;
- дотримуватися норм правопису під час оформлення планів роботи, звітів та інформаційних матеріалів.

Згідно з абзацом 5 частини другої статті 4 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», держава координує діяльність бібліотек усіх форм власності та регулює діяльність тих із них, що перебувають у державній і комунальній власності. Держава здійснює пряме управління мережею, фінансування та контроль за виконанням державних стандартів у бібліотеках, які утримуються за рахунок державного або місцевих бюджетів. Отже, ураховуючи методичні рекомендації Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого «Деколонізація фондів: як бібліотека формує нову культурну ідентичність» (<https://oth.nlu.org.ua/?p=12273>), шкільним бібліотекам рекомендовано:

- провести системний перегляд фондів; вилучити видання з пропагандою імперських та радянських наративів, із викривленою історією України, книги авторів, які підтримали збройну агресію проти України, фізично застарілу літературу;
- створити робочу групу за участю вчителів, які викладають предмети суспільно-гуманітарного та філологічного циклу, для експертної оцінки видань;
- комплектувати фонди сучасною українською літературою (від дитячих видань до young adult), нон-фікшном з історії України, світовою класикою, освітніми коміксами, графічними історіями (або мальовису) в українському перекладі;

- використовувати інтерактивні форми роботи: лекції, майстер-класи, мовні клуби та творчі зустрічі для відвідувачів різного віку, «живі полиці», віртуальні виставки, соцмережі, залаштувати роботи бібліотекарів);

- стати центром збору свідчень (сподади волонтерів, захисників, переселенців; рукописні книги пам'яті, цифрові колекції);
- актуалізувати партнерство з педагогічним колективом, громадськими організаціями, батьками.

Важливо пам'ятати: деколонізація — це не про заборону читати, це про право мати власну, неспотворену історію та культуру. Шкільний бібліотекар сьогодні — це провідник, який допомагає дитині знайти шлях до себе через якісну українську книгу.

Корисні ресурси для роботи:

- Рекомендації МКІП щодо актуалізації фондів (<https://oth.nlu.org.ua/?p=12273>)
- Перелік антиукраїнської літератури (Держкомтелерадіо) <http://comin.gov.ua/>
- Проекти Українського інституту книги (<https://book-institute.org.ua/>)

Використані джерела

1. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27.01.1995 № 32/95-ВР (зі змінами).
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами).
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-ІХ (зі змінами).
4. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-ІХ.
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р.
6. Стратегія розвитку культури в Україні на період до 2030 року та операційний план заходів з її реалізації на 2025–2027 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.03.2025 № 293-р.
7. Професійний стандарт «Бібліотекар»: затверджено наказом Державного агентства України з питань мистецтва та мистецької освіти від 10.03.2025 № 17.
8. Український правопис: стандарт державної мови / Національна комісія зі стандартів державної мови. — Київ, 2026.
9. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. — Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016.
10. IFLA School Library Guidelines / International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). — The Hague, 2015.

**Валентина ФАРВАРЩУК,
методистка НМЦ виховної
роботи, позашкільної освіти
та моніторингових досліджень
ХОІППО ім.А.Назаренка.**

це наша історія

Присвячено Директорії

На фасаді історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відкрили інформаційну табличку, присвячену діяльності Директорії Української Народної Республіки. Саме в цій будівлі 1919 року відбувалися засідання уряду УНР, коли місто над Смотричем було одним із ключових центрів українського державотворення.

Під час відкриття з вітальним словом виступили в.о. декана історичного факультету Олександр Юга і доктор історичних наук, дослідник історії Директорії УНР Кам'янецької доби Віталій Лозовий. Вони наголосили на важливості збереження історичної пам'яті та популяризації маловідомих сторінок української історії.

Ініціатором проєкту став Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Як наголосив Андрій Хоптяр, у межах ініціативи в місті планують встановити серію тематичних інформаційних табличок на історичних об'єктах, пов'язаних із подіями Української Народної Республіки.

Такі ініціативи не лише повертають місту його історичну пам'ять, а й допомагають сучасникам глибше усвідомити роль Кам'янця-Подільського в історії української державності.

профілактика

Небезпечні розваги

У Шепетівці під час спілкування з підлітками поліцейські розповідали про ризики, пов'язані з перебуванням на залізничних коліях, платформах та інших об'єктах транспортної інфраструктури. Особливу увагу приділяли такому небезпечному захопленню, як зачепінг — пересуванню на зовнішніх частинах поїздів, що становить серйозну загрозу для життя та здоров'я.

Працівниця залізниці пояснювала старшокласникам, що спроби зробити екстремальні фото чи відео на вагонах потягів можуть призвести до тяжких травм, ураження електричним

струмом високої напруги або загибелі. Також вона навела реальні приклади трагічних наслідків нехтування правилами безпеки на залізниці.

Підліткам нагадали основні правила поведінки поблизу залізничних колій: переходити їх лише у встановлених місцях, не перебігати перед потягом, що рухається, не підніматися на вагони та інші конструкції залізничного транспорту, а також бути уважними під час користування навушниками та мобільними телефонами поблизу таких об'єктів.

Поліцейські наголошують: жоден екстремальний контент чи хвилинна популярність у соціальних мережах не варті людського життя. Дотримання правил безпеки на залізничному транспорті допоможе зберегти здоров'я та уникнути трагічних наслідків.

шкільна ліга

У трійці кращих

Команда Красилівської гімназії №2 успішно виступила на фінальному етапі змагань з міні-гандболу проєкту «Пліч-о-пліч всеукраїнські шкільні ліги» серед учнів та учениць 5-6 класів!

Упродовж кількох днів місто Рівне стало справжньою столицею дитячого гандболу, де 18 найкращих шкільних команд з усіх регіонів України демонстрували спортивну майстерність, згуртованість, наполегливість та незламний командний дух.

За підсумками фінальних поєдинків команда Красилівської гімназії №2 гідно представила Хмельниччину та виборолла почесне третє місце.

Цей результат є свідченням високого рівня підготовки юних спортсменів, професійної роботи педагогів і тренерів, а також підтримки батьків.